

Hunsposten

Nr. 7.

September 1950.

2. årg.

Den gamle garde

Denne gang har vi vært så heldige å få en samtale med en av de aller eldste hunsforsarbeidere.

Det er *Emil Andersson* vi avlegger et lite besøk, for om mulig å få ham til å fortelle litt fra gammel tid for oss som arbeider på Hunsfos idag.

Andersson ser enda ut som en ungdom på tross av sine 79 år. Han har ingen vanskeligheta med årstall og datoer, hukommelsen er i det hele den beste man måtte kunne ønske seg.

— Far kom til Vennesla midtsommers 1888 og 14 dager før jul kom vi andre etter. Vi kom fra Möndal i nærheten av Stockholm, begynner Andersson.

Reisen foregikk med en båt som hette «Temis», og reisen fra Stockholm til Kr.sand kostet den gang kr. 7.00. Forbindelsen mellom Kr.sand og Vennesla var ikke så rar, og vi måtte kjøre med hest fra byen.

15½ år gammel begynte jeg så på Husfos som smører. All olje ble den gang utlevert av Hans Ulven som passet lysemaskinen. Vi hadde 7 skift i uken på 12 timer, så det ble ikke så meget fritid. Hver søndag kveld skiftet vi filt og da var det smørerens jobb å fjerne alle våtfillene under 1ste press. Der kunne til sine tider ha samlet seg opp 2—3 store hestelass i løpet av uken. Når så filten var på og vi satte igang måtte jeg sitte under landgangen på baksiden av marsk. og dra i filten forat den ikke skulle dra seg sammen, vi hadde ikke strekkvalser da som nå. Men der måtte jeg altså sitte under vandrypp og i en sammenkrøket stilling fra kvelden til morgenen. Jeg skal si jeg da var trøtt når jeg endelig kunne rusle hjemover om morgenen.

En annen ting jeg må fortelle

er at pressene var i elendig forfatning. Det var praktisk talt umulig å få noe press på dem, de ble nærmest hengende i luften. Dette syntes Asker, som den gang var bestyrer, var ille og senket pressene med den følge at filten røk. Dette hendte et par ganger, han ville gjerne spare på dampen som rimelig kan være.

I 1890 ble det bygd ny maskinsal, den stod ferdig julen samme år. Det gamle hus som stod inni ble så revet fra kl. 6.00 til 14.00 på selveste julaften.

Det året opplevet jeg den første storflommen. Mange tylfter last gikk på elva, og der var store oversvømmelser. Brukseier Vennesland var dengang form. på «gården». Han var ute for å fange last i båt, de forsøkte å få dradd lasta inn i direktørens have. Vennesland tok seg en røyk, dette så Ask, han ble sint og sa at han skulle berge last nå, ikke røyke.

Det hendte en påske da det var mange nasjonaliteter her i bygda at det ble et veldig slagsmål på Graslia. Da jeg så kom på fabrikk, var der ikke ett menneske, og ingen kom der heller. PapiRMesteren gikk da avsted for å se om han kunne få ned folk, men han var og ble borte han også. En formann og jeg som var de eneste igjen på fabrikk den kvelden måtte inn og ordne opp litt i cellulosefabrikken.

Da de skulle begynne på Setesdalsbanen, fikk vi besøk av kong Oscar. Alle mann måtte være i «pussen», og eskortert av ser-sjant Jakobsen kom vi ut på tomte utenfor den gamle inngangen til mask. I og II for å rope «Hurra!» til kongen. Flaggstenger med det norske og det svenske flagg var reist for anledningen. Der ble servert lunch

for de høye herrer i det gamle kontoret. Om kvelden var det rene folkefesten i bygda.

I 1892 fikk vi igjen en storflom. Jeg gikk vakt den gangen. Den ettermiddagen var gården ganske tørr, men kl. 8 om kvelden var der så meget vann at det gikk til over knærne. Vi brukte fabrikkens store sjekte for å komme oss rundt. Rodde bort til fyrhuset, deretter var jeg inne mellom maskinene, helt opp til det gamle hollenderiet i båt. Hele gårdsplassen var som en liten innsjø, og der var noen ute i båt og spilte trekkspill rundt husene der om kvelden.

Fabrikkens brente ned i sept. 1895. Renseri, syrehuset, sliperiet og Holl.salen strøk med. Det brant alle steder til og med utenpå den gamle turbinkassa.

Vi gikk så og ryddet til mars 1896 før det ble bestemt hvor der skulle bygges. Jeg var med kjeleklinkerne da. Fabrikk ble så satt i gang igjen i oktober.

Så ble den gamle mask. I revet i 1897. Det var en engelsk maskin som stod der marsk. I står nå. Vi begynte nedrivningen onsdag før Skjærtorsdag og hele maskinen var nede påskeaften.

15. juli satte jeg så igang den nye mask. om kvelden. Med denne maskin kjørte vi ca. 12 tonn pr. døgn.

I 1936 etter den siste ombyggingen ble det også jeg som satte igang, best. Sømme var med. Vi kom ned kl. 22.00 og kl. 6.00 om morgenen var vi oppe i 225 m/min. Jeg kjørte så den nye mask. en måneds tid. En morgen kom direktør Moe gjennom maskinsalen og jeg sa da til ham at nå ville jeg ikke mere. Jeg følte meg ikke sikker lenger når jeg skulle sette på en Dandy-rull engang. Det var hodet som ikke var så bra.

I 1937 ble jeg så tilbudt portvaktstillingen hvor jeg så var til 1945.

— Det er ikke noe annet du har på hjertet?

— Jo, det vil glede meg meget å få se den nye maskinen igang, der følger jeg med, med stor interesse.

— Hvor lenge var du på Hunsfos?

— Det manglet 2 måneder på 58 år.

— Er det ellers noe?

— Ja, der er igrunnen så meget jeg kunne fortelle. En ting som var ille før på fabrikken var den dårlige moralen. Vi som den gang var unge måtte mange ganger rett og slett lide ondt. Jeg vil ikke dra fram noe bestemt, men er glad for at det er blitt så meget bedre med årene.

Vi takker for samtalen og vi må vel ha lov til å si om Emil Andersson at fabrikken har opp-tatt nesten hele hans interesse, og vi unner ham å ta det litt med ro nå etter sin meget lange arbeidsdag.

Vi ønsker Andersson og hans familie alt godt i fremtiden.

Skriv det tydelig.

Hebr. 2, 2.

Denne beskjed fikk profeten av Herren da han stod på sin vaktpost for å se hvordan det skulle gå med Israels fiender.

Skriv det tydelig, — så det kan leses med letthet, for ennå må synet vente på sin tid; men det haster mot enden.

Det haster mot enden. Herren har skrevet det tydelig. Som det gikk den gang med kaldeerne vil det gå med hedningene ved tidenes ende. Skriften sier at det skal komme en *brå* undergang over den ugudelige. Og som det gikk i Noahs og Lots dage slik vil det gå enda en gang.

Herren har skrevet det tydelig. Og liksom tydelig har Herren skrevet at den som da ikke er frelst og rensset fra sin synd han vil gå evig fortapt.

Det haster mot enden, lød det dengang. Både bibelen og historien roper de samme idag: Det haster mot enden!

Er du da rede til å møte ham som har sagt at for ham skal hvert kne bøye seg?

Men likeså tydelig står der også skrevet at; den som kom-

På «Byggefilmen» urpremiere i den nye spisesal.

De fleste av oss mennesker har en eller annen hobby som spesialitet. Men som oftest er det bare utøveren selv som har glede og hygge av sin hobby. Ingeniør Kildebo har imidlertid en hobby som i utpreget grad deler gleden med oss medpassasjerer. I sine ledige stunder er han nemlig filmfotograf. Med sitt lille camera har han i den senere tid gjort Sørlandet, og naturlig nok særlig Hunsfos, utryggt under sin jakt etter motiver og objekter. Særlig har han hatt et godt øye til nybygget for papirmaskin V og de aktører som hittil særlig har operert på dette bygg, nærmere bestemt A/S Betongbyggs arbeidere og funksjonærer.

Torsdag kveld den 7. september hadde ingeniør Kildebo innbudt alle sine «ofre», og en rekke andre mere direkte interesserte, til å overvære filmens premiere i den nye, vakre spisesal i verkstedbygningen på Hunsfos. De som er gifte hadde anledning til å ta sine respektive koner med, men merkelig nok var spinnesiden likevel svakt representert blant det sterkt spendte og forventningsfulle publikum, ca. 50 i tallet.

Kildebo ønsket velkommen og gav en del orienterende forhåndsopplysninger. Og så sveivet han sitt sindrige kortfilmapparat igang. Som forfilm fikk vi se en kort farvefilm fra Amerika. Så fulgte «Byggefilmen». Og etterhvert som de tilstedeværende fikk se seg selv og sine arbeidskamerater på det hvite lerret, steg interessen og spenningen, som til-

mer til meg vil jeg ingenlunde støte ut.

Og er du kommet til ham, da kan du se enden imøte med frimodighet, for det heter i Skriften at; der er ingen fordømmelse for den som er i Kristus Jesus. Så når de ugudelige går under i Guds vredes hav, da går du hjem for å være sammen med din Frelser for evig. Det er tydelig skrevet, vi kan lese det med letthet.

A. J. N.

dels utløste en høylydt jubel. Vi fikk se alle de forskjellige byggestadier helt fra det enorme gravingsarbeide med grabb, sprengning og biltransport, til kransen i den elektriske heis gikk til topps på byggets tak.

De forskjellige opptak var valgt med omhu og forståelse både for detaljer og helheten av byggearbeidets jevne utvikling. Særlig var nærbildene gode. Ola Fells blide og joviale skikkelse vakte særlig tilskuernes oppmerksomhet. Men også Torbjørn Vigsnes og formann Føreland m. fl. var gode og naturlige aktører. Morsomt var det også å se Reidar Johansens «tragiske» ansiktsuttrykk, da han fikk lønningskonvolutten med skatteseddelen. Den spontane reaksjon gav seg uttrykk i et nærmest fortvilet blikk og en meget betenkt og tynende kløen i hue.

Oet var også interessant å følge losningen av de svære tørke-cylindre til femmeren, som kom med S/S «Ternefjell» fra Beloit. Etter utlossingen på Smiths kai i Kristiansand ble maskindelene transportert med jernbanen til Hunsfos, og vi fikk samtidig se hvorledes cylindrene ved hjelp av heisekran ble satt på plass i nybygget på Hunsfos.

Til slutt viste Kildebo et opptak fra Sørlandets herlige skjærgård, særlig omkring Mandal, der badelivet på Sjosanden hadde sin høysesong. De farveglade bilder fra det brokede og muntre badeliv, sommerens og ferietidens sorgløse Sltaraffenland, åndet av livsfryd og hygge. Likeledes var opptaket fra 17. mai i Vennessla et festlig innslag.

Alt i alt var det en festlig stund. Og ingeniør Sigurd Aas gav uttrykk for dette, idet han rettet en varm takk til ingeniør Kildebo på vegne av Betongbyggs arbeidere og funksjonærer.

T. T.

Ny redaktør.

Håkon Grøntoft skal fra nå av overta ansvaret med «Hunsfosposten». Vi kjenner ham jo alle, så noe presentasjon er for så vidt ikke nødvendig. Hvem kan vel glemme det humorfylte stykket i Hunsfospostens julenummer om: «Den gangen vi blei

HUNSFOSPOSTEN

utgitt av:

Hunfos Fabrikker
Hunfos Arbeiderforening
Hunfos Bedriftsidrettslag

Redaktør:
 B. JOREID

FOTBALL.*Lumber—Hunfos: 0—4.*

Første cup-kampen i høstsesongen endte med en solid seier for Hunfos som var totalt overlegne. Første mål kom som følge av et overlegg som Voreland ekspederte kontant i mål. Kort etter er Gundersen frempå med en kanon uten sjanse for målmannen. Brufjell øker til 13 med et flott skudd i venstre side av mål, og Kåre Olsen er også med på målfesten.

Der ble for lite motstand fra gjestens side som var heller svake, så Hunfos dominerte begge omganger.

Kr.sands Mek. V.—Hunfos: 2—1.

Oppgjøret med ovenfor nevnte lag ble meget spennende og gikk i et rivende tempo. K.M.V fikk det første målet, et seivmål som det indre forsvar må ta ansvaret for. Men ikke lenge etter er Kåre frampå og plaserer et skudd i høyre hjørne fra 16 m. Men — ja, ballen er rund, men at den er så rund, og forsvaret vårt så målhungrig at de skårer for andre gang for K.M.V. er nesten utilgivelig.

Begge lag var svært nervøse, og der ble ingen ro over spillet, og dusinvis av adresseløse baller preget kampen.

aksemakter med buskmennane». Eller hans artikkel om arbeidet i bokholderiet. Hans fremstillingsmåte skulle jo nettopp være av de egenskaper en redaktør burde være i besittelse av.

Jeg håper at stoffet vil strømme inn fra leserne nå, så ikke alt skal bli liggende på redaktørens skuldre.

Samtidig vil jeg benytte anledningen til å takke ing. Kiltelsen for den store hjelp han hele tiden har ytet meg.

Jeg takker også alle dere andre som har vært hjelpelige og gjort det mulig å få ut avisen.

Så vil jeg ønske den nye redaktør lykke til med arbeidet.

B. Joreid.

Falconbridge—Hunfos: 1—0.

Har Hunfospostens lesere noen gang sett vannpolo? Vi som overvar oppgjøret fikk se kombinert vannpolo og fotball. Hunfos spilte med 3 reserver som kom ganske bra fra oppgaven, men laget var ikke til å kjenne igjen fra forrige kamp. Vel — banen får ta skylden for en del av det som foregikk. Kåre var for åpent mål, og vi så ballen bak keeperen som løp ut, men — å — en vanddabbe satte en stopper for mål, og jeg tror Kåre var like skuffet som oss, der vi stod i regnet. Et innlegg fra y. h. på Falconbridge går imellom 3 av våre forsvarsspillere over til y. v. som helt udekt netter kontant.

Sør-Camping—Hunfos: 1—1.

Denne kamp var imøtesett med stor spenning, og p. g. a. Jordalstafetten ble laget ikke som vi gjerne ville. Utfallet var derfor tvilsomt for oss som enda har første gang tilgode å slå Sør-Camping.

Spillet begynte famlende for begge lag, men S. C. var farligst. Et innlegg fra i. h. går helt over til y. v. som netter kontant fra 10—12 m. I det 20. min. pådrar S. C. seg straffespark og Madsen setter den rolig i venstre hjørne.

I andre omgang er det Hunfos som tar ledelsen og er gang på gang fremme til 16 m. Kåre får vridd seg igjennom og netter, men målet blir anulert til frispark for hard takling. Ikke lenge etter er Nordhagen i skuddposisjon og det suser i nettmaskene, men atter blir målet anulert, denne gang for off-side. Klokkas går og Bernhard vrir seg. I de siste min. er Kåre igjen frampå med et flott skudd som går inn under tverrliggeren og spretter ned i bakken og spretter ut. Et opplagt mål, men dommeren, Andreas Olsen, er avgjort, tross protester fra linjevokteren, og fløyta gikk for full tid.

Et rettfærdig resultat etter spillet burde vært en seir på 3—1 for Hunfos, men uflaks og dommeren ville noe annet.

Sør-Camping er et velspilt lag, men litt for harde i taklingene. Ref.

Redaktøren takker av.

Bård Joreid har bedt om å få avløsning som redaktør av vårt husorgan Hunfosposten. Avisen vår går nå i sin 15. utgave og Joreid har hatt den bekymringsfulle oppgave å lede den helt fra

starten av. Hunfosposten er nå innarbeidet i vår bevissthet som en fast institusjon, og vi har gledet oss hver gang et nytt nummer lå foran oss. Selv om vi andre derfor helst hadde sett at han hadde fortsatt som redaktør, skal vi ikke fortænke ham i at han gjerne vil bli fri for dette ansvaret — i alle fall for en tid. Herr Joreid har imidlertid lovet bladet aktiv støtte i form av bidrag, intervjuet o. l.

Vi kan vel alle være enig i at avisen har vært redigert på en helt utmerket måte — skulle vi ellers gi Joreid en spesiell honnør måtte det bli for det hyggelige julenummeret i 1949.

Takk for godt arbeide Joreid!
 H. G.

Hunfosposten

kommer fremdeles en gang hver måned, og vi vil gjerne at alle skal få den, men det viser seg at ikke alle er klar over at den koster 25 øre pr. stk.

Det er jo mange nye folk her ved fabrikken nå, så vi skylder kanskje å gi dem en liten orientering. — Det er Hunfos Fabrikker som betaler alle omkostninger, men Bedriftsutvalget har fått lov å ta betaling, og la pengene gå inn i sin egen kasse. På denne måte er de ikke til stadighet på bar bakke, og kan lettere nå sine ønskers mål.

Med dette vil vi be alle som henter avisen uten tidligere å ha abonnert, om å betale sine 25 øre. Samtidig minner vi dem som har årsabonnement, men ikke enda har betalt, om å gjøre dette snarest.

Folk er rare!

— Ja, sa læreren, det er rett, Hans. Jula er e ihøgtid som me har kvart år, og stødt på same tid. Kan nå ein av dykk nemna ei høgtid som me og har kvart år, men ikkje nett på same tid? — Ein liten gut retter opp handa.

— Nå, Ola?

— Badnadåb!

For mange år siden var kongeparet på besøk i en av byene på Vestlandet. De hadde kronprinsen med — han var den gangen i konfirmasjonsalderen —. Det ble gitt middag i et av byens forsamlingslokaler, og etter middagen

gikk vaktmesteren rundt og bød sigarer. Han bød først kongen, og så hvilet han fortrolig til ham:

— Koss e' de' — røykje guten?

— — —

Den blanke sommerdagen gjorde det stekende hett i skolestuen. Læreren drev på og undervise i regning, men et slit var det å få elevene med. — Svetten piplet frem i pannen hans. Best det er sier en av guttene:

— Lærer, lærar! Vede' renne ud a skolten din!

— — —

Hans — fire år — var for første gang i Teatret. Midt under forestillingen hendte der ham det menneskelige at han skulle ut et lite erende, noe som han fortalte sin tante som hadde påtatt seg oppgaven å ledsage ham.

De reiste seg, og i det samme roper Hans av sine lungers fulle kraft til skuespillerne på scenen:

— Vent bare et øyeblikk — jeg kommer straks igjen.

— — —

Vesle Knut hadde frittet ut av lærerinnen sin hvorledes folk blir til. Lærerinnen hadde sammenlignet det med frøet. — Legger du et frø i jorden så livner det, og det kommer frem en ny skapning, hadde hun fortalt.

Knut var ikke sen om å få seg et frø som han grov ned i jorda, og flere dager gikk han og ventet på at underet skulle skje. Til slutt syntes han det levde litt der han hadde lagt frøet. Han grov, og fant en feit makk. Harm og overgitt var han.

— Va' æ 'kje far din, skolle æ ha trodd dæ ihel! sa han.

FERIEIDYLL 1950.

Endelig — endelig kom vi da avgårde. Vi sitter og nyter tilværelsen i den lille leide motorsnekka som hoster og harker seg veg gjennom blåmyra. Sola har lurt seg fram for et øyeblikk, slik at vi skulle få en fin start og riktig føle at nå er det sommerferie. Det er ganske stille og ganske varmt, så vi koser oss storligen. Selv om båten ikke er av de mest komfortable. Benkene er i smaleste laget, og den intense ristinga i skråget p. g. a. motorens iherdige «tøffing» gjør det nesten umulig å holde seg på benkene. Men hva gjør det når en har ferie. Det er jo det som er hensikten med ferien at en skal få trøttet seg riktig godt ut, og komme tilbake som halvveis vrak. — Men som sagt, vi

«humper» avgårde utigjennom og synes livet er vidunderlig.

Vi kommer ut i havgapet, vinden er øket på betraktelig slik at sjøen ikke lenger ligger som et stuegulv. Vi stamper mot sjøene, så det formelig knaker i sammenføyningene, og vi må ta spenntak for å holde oss på benkene. Motoren høres ilsk ut, men vi kommer da fremover.

Solen har igjen gjemt seg bak skyene, som siger tunge og mørke inn over hodene på oss. Det er ikke kalesje på båten så vi må trekke i regnfrakke og sydvest så snart vi kjenner de første regndråper, samtidig som vi må dekke til all bagasjen vår. Det øker på med regnet, og kjennes som piskesnarer i ansiktet. Sjøen går enda høyere her utpå. Vi sitter som noen støtter uten å tale til hverandre. Som høye svarte fjell kommer sjøene mot oss. Det lyner og smeller i ett vekk. Av og til ser vi en liten båt som fører den samme fortvilede kamp mot disse utemmede elementer som vår egen. Mat skulle vi hatt for lenge siden, men hvem tenker på det nå, enhver har nok med seg.

Heldigvis er det ikke så svært langt til land, men det kan bli ille nok i denne sjøen. Ikke er det så liketil å få lagt båten inntil heller. Vi er alle gjennomvåte nå, og motet er i «skoenene». — Nå fusker jamen motoren også, og vi setter straks kurs for land, men idet vi legger roret over slår en sjø over «rellinga» og motoren er «stein død». Ded står vi altså. Men et par mann begynner å øse, mens en annen ser over motoren, men den er og blir død. Vi fryser. En av oss får den lyse idé å bruke årene som heldigvis finnes, og vi forsøker å kave oss til land. Vi legger iver det beste vi orker og nærmer oss virkelig smått om senn.

Kommer inn i en liten vik og finner smulere vann der inne. Tordenværet er drevet over for denne gangen og det regner ikke så intenst lenger. Vi puster lettet ut og føler oss mere «ovenpå».

Inne i vika ser vi en liten grønn flekk som kan passe til teltplass, og setter kursen mot den. Forhøyer båten og lempet bagasjen på land.

Etter at teltet er omhyggelig reist og kaffikjelen surrer over primussen føler vi oss adskillig tryggere. Det er fremdeles kaldt, men vi kan jo ikke godt legge oss enda, skjont jeg tror vi lengter etter en varm sovepose alle sammen. Vi går oss en tur rundt øya

for å bese oss, og finner at den er ganske liten, men ligger lunt til. —

Ut over kvelden koser vi oss med medbragte godter, og synes igrunnen ikke det er så verst med ferie likevel. En etter en dukker ned i soveposen og nyter varmen der. Om en stund er alt stille, men utenfor regner det igjen. Jeg drømmer og tror at jeg tar meg en kald dusj, men våkner og finner at det er regnet som slår gjennom teltduken. Det smeller langt borte og lyner opp natten. Det regner verre enn noensinne og klokka er bare godt og vel midnatt. Vi forsøker å dekke over oss så vi ikke skal få regnspruten midt i ansiktet, men det nytter lite. Det ser heller ikke ut som om regnet vil gi seg. Snart begynner vannet å trenge inn i teltet som små bekker. Vi får klærne på i en fart og springer ut for å se om vi kan få demmet opp for vannet. Ingen ting nytter, det renner fortsatt inn og gjennom teltet. Vi får bare sette oss og vente på dagen. Alle ønsket seg hjem til et tett tak og en god varm seng. Vi fordriver tiden med å spise og røyke. Godt at vi kan få fyr på snadda i alle fall.

Når det lysner av dag pakker vi sammen alle våre våte klær og stuver det i båten. Ikke så nøye hvorledes det blir for nå drar vi hjem igjen. Fulle av iver begynner vi å ro, for motoren er fremdeles «død». Det regner enda, men det gjør ingen ting for nå skal vi hjem. Vi får taue med en annen motorsnekke et stykke, ror så litt, tauer igjen og kommer oss omsider til land.

Etter å ha gjort båten istand får vi fatt på en drosje og kommer oss hjem. Heldigvis at ferieturen er over, nå skal vi riktig kose oss her hjemme.

Hver morgen resten av ferien regner det, og hver morgen står jeg ved vinduet og koser meg god og tørr, og synes forferdelig synd på alle dem som har kommet avgårde på ferietur med telt. — Men hvem vet, kanskje gjør jeg det samme om igjen senere, for vi glemmer så fort, og en eller annen ubehagelighet skal man jo møte i ferien.

ALT I

KOLONIAL

Godt utvalg i sko.

Autorisert

RADIOFORHANDLER

Telefon 6706.

Vikeland Samvirkelag.

Hvorfor blir vi nervøse og anspente?

Av Dr. HENRIK SEYFFARTH over radio 31/3—50.

Ingen kan vel idag gi noe helt tilfredsstillende svar på dette viktige spørsmål. Men jeg tror det kan være nyttig å trekke frem enkelte momenter av praktisk betydning, når det gjelder årsaken til at vi blir nervøse og anspente. Mange mennesker synes nemlig å bli nervøse, ikke fordi de vansweligheter de har er større enn andres, men fordi de har *tatt vanskelighetene på en uheldig måte*. Dette skyldes ofte at disse mennesker mangler en meget viktig forutsetning for å unngå å bli nervøse, nemlig *kunnskapen* om hva det er å være nervøs og anspent. Først etter at de ved avspenningsgymnastikk har lært å føle når deres muskler er spent og når de er avslappet, kan de oppdage det. Det er det ikke ualminnelig at pasientene kommer med utbrudd som: «Jeg ante ikke at jeg var så anspent,» eller «Tenk, tidligere var jeg jo anspent ved den minste anledning — ikke bare på kontoret, men også hvis jeg f. eks. skulle gå til et hyggelig selskap.» Uten å ville det, og uten å vite det, er det svært mange, kanskje de fleste mennesker som går omkring og er redd for hverandre. Det samme gjelder de forskjellige nasjoner. Det er en trist og anspent måte å leve på, som vi må se å komme bort fra.

Hva mener vi med de to ordene, som så ofte kobles sammen — nervøsitet og anspenthet?

Nervøsitet kan ytre seg på mange måter. I alminnelighet tenker vi først og fremst på de *psykiske forstyrrelser*, i form av rastløshet og uro, — en åndelig hvileløshet som ofte er ledsaget av søvnløshet. Nervøse mennesker er overfølsomme, d. v. s. de reagerer sterkere enn andre. De er nærtagende når det gjelder vanskeligheter i privatlivet og blir ofte irritert ved støy fra telefonen eller lignende. Rent legemlig ytrer nervøsiteten seg hos noen ved at de stivner til, hos andre ved at de maser omkring. Det er denne *muskulære, legemlige siden av nervøsiteten* vi tenker på når vi snakker om *anspenthet*.

I enkelte tilfeller er det normalt å bli anspent. Det er f. eks. normalt å

fare sammen når man hører et skudd, og i farefulle situasjoner kan alle stivne til av redsel. Dette siste, kan vi også se hos dyr, og det var interessant å se hvorledes en falk — fotografert av zoologen Bertm i en farefull situasjon stivnet til som en stokk.

Normalt forsvinner denne anspenthet så snart faren er over. Hos de nervøse og anspente individer derimot er reaksjonen meget sterkere og mer langvarig, slik at det som normalt bare skulle være forbigående, stivner til og avspeiler seg i hele personens måte å være på i det daglige liv. De «binder seg», som det heter. Ofte biter de tennene sammen både natt og dag, noe som fører til at ansiktet blir stramt og nakken ofte stiv. De løfter skuldrene under innåndingen, som først og fremst foregår med den øverste del av brystet, delvis v. h. a. halsmusklene, som blir spente og fremtredende. Hele legemsholdningen blir stiv og aktpågiven og gangen mangler den ledighet som karakteriserer det frie, harmoniske menneske.

Anspente mennesker har samtidig ofte forstyrrelser fra det sympatiske nervesystem, i form av hurtig puls og høyt blodtrykk eller forstyrrelser av spyttsekresjon og mavesaftutskillelse, noe som virker på fordøyelsen.

Ofte sier man at han eller hun er «bare nervøs», men det bør det bli slutt med nå da man har oppdaget at anspenthet er årsaken til en lang rekke av de sykdommer som plager oss. Vi vet at et anspent barn har lett for å stamme når det skal snakke, og en lignende anspent måte å bruke musklene på er det som gjør at mange senere får skrivekrampe. En tendens til å stramme muskler i og utenfor yrket fører hyppig til en overanstrengelse i skjelettmuskelsystemet og man får smerter i armer og rygg p. g. a. yrkesmyalgi og spondylose etc. Andre får hodepine eller plages av en generell tretthetsfølelse.

Like skjebnesvangre følger ser man p. g. a. forstyrrelser i organer som reguleres av det sympatiske nervesystem f. eks. i form av forhøyet blodtrykk, mavesår, astma o.s.v. Disse

sykdommer gjør igjen pasienten mere anspent, noe som igjen forværrer sykdommen. Det er derfor all grunn til å utnevne *den nervøse anspenthet* som folkefiende nr. 1.

Går vi nærmere inn på de nervøse og anspente mennesker, finner vi at bak det hele ligger en følelse av angst og usikkerhet, og de 2 ordene: «nervøsitet og anspenthet» kunne erstattes med *angstspenning*. Denne angstspenning møter vi stadig i det daglige liv. Hos sjefen, som ikke mestrer situasjonen eller er nervøs for forretningens fremtid, ytrer den seg oftest i form av en kommanderende, militær opptreden med skarp stemme og en anspent måte å snakke på. Det verste er at dette smitter omgivelsene og gjør at også de blir anspente. Men den underordnede kan ikke få utløsning for sin angstspenning. Istedenfor å gi sine følelser luft, ser man at han biter det i seg og blir innelukket. Etter hvert blir han ofte underkuet og uselvstendig, idet han eller hun føler eksamensnervøsitet bare de hører sjefens stemme, en nervøsitet som binder både tanke og tunge.

Det samme ser man hos barn med for strenge foreldre eller lærere at etter hvert blir de overfølsomme også overfor de overordnede de møter senere i livet, den såkalte autoritetsfrykt. Barna blir «hemmet», som psykologene kaller det, idet hemning stort sett er uttrykk for det vi her kaller angstspenning.

Heldigvis er man i disse dager blitt mer oppmerksomme på hvor uheldig en slik opptreden er overfor barn eller underordnede og preussertypen forsvinner mer og mer. Når det allikevel bør ropes et varsko, er det fordi man av disse anspente sjefer og oppdragere *selv ikke vet om de er anspente*. Tvertimot er de ofte meget velmenende, bare på en så intens måte at det litt etter litt gjør omgivelsene nervøse og anspente. Og faren ved en slik opptreden blir desto større hvor barn eller underordnede lukker seg inne i en forsvarsstilling, som den overordnede ikke forstår, og det utvikler seg til en stille forsvarskrig, hvor begge parter taper. Dette utvikler en type mennesker som tenker lite på å realisere seg selv eller gjøre noe positivt, men først og fremst er innstillet på å gjøre det omgivelsene venter av dem — meget veloppdragne som det kalles. Det er mitt inntrykk at i mange kretser vil man anse en avslappet, ikke anspent måte å være på som uttrykk for at man er respektløs og uoppdragen.

Muskelspenning synes hos de nervøse individer å være en del av det psykiske og fysiske vern de har opprettet overfor omgivelsene. Hvis man ved avspenningsgymnastikk og psykisk påvirkning får disse pasienter til å slappe av, kan det, hvis det går for hurtig — komme til sterke følelsesutbrudd i form av gråt o. lign. De stritter imot en slik avslapning og inntar ofte nye tvangsstillinger for å opprettholde muskelspenningen. Noe lignende ser vi ofte hos tjenerte barn, og sjeernerhet er oftest uttrykk for indre usikkerhet og engstelse. Det er en meget uheldig form for beskjedenhet.

Av det foregående fremgår at angstspenning er uttrykk for en overfølsomhet overfor ting de har opplevd tidligere i hjemmet eller på skolen f. eks. en skarp stemme.

Skal vi tale om årsakene til at man blir nervøs og anspent kan man derfor ikke unngå å komme inn på et av tidens store spørsmål, som gjenspeiler seg på en eller annen måte nesten i hver eneste avis man åpner — nemlig *barneoppdragelse*.

Hva som er riktig i barneoppdragelse vil og kan jeg ikke uttale meg om — det avhenger for en stor del av hvilke idealer man har når det gjelder mennesket. Men uansett hvilke idealer man har, tror jeg de fleste kunne samles om den ting, at noe av det viktigste er å oppdra mennesket til frihet for frykt — uten angstspenning. I det følgende bygger jeg på erfaringer med pasienter like fra folkeskolealderen. Jeg har inntrykk av at altfor mange barn er ansente og nervøse — noe som ofte ikke kommer tydelig frem for i den høyere skole eller senere. Krigen må sikkert ta en del av skylden for at så mange er nervøse, men desto mere påpasselig må vi være når det gjelder oppdragelsen.

Her møter oss først den store vanskelighet at så mange foreldre, lærere og andre foresatte er ansent uten at de selv vet det, og ansenthet er som nevnt smittsomt. Jeg mener at *kunsten å slappe av bør bli et hovedfag* ved våre lærerskoler. Ved eksemplets makt ville da skolebarna lære meget om hva avslapning var for noe. Da ville kontakten mellom barn og lærer komme av seg selv og det ble ikke nos spørsmål om såkalt disiplin. Likeså må lærerne i større utstrekning lære å bedømme når et barn er ansent, noe som krever stor erfaring.

Når barna er store nok, må de lære å føle på seg selv når de er ansente

og venne seg til å innrømme overfor seg selv når de er engstelige.

Men ut fra denne kan vi også dra andre slutninger når det gjelder oppdragelse. Barna må lære at foruten angstspenning er der også en rekke andre ubevisste reaksjoner som spiller en stor rolle for vår måte å tenke og handle på i det daglige liv.

Vi må f. eks. lære å forstå når vår handlemåte er bestemt av sjalusi, eller misunnelse. Vi må være klar over at hverken dyr eller mennesker tåler at noen er ulik de andre i flokken. For ikke å bli skuffet for meget bør vi kjenne til at en ellers ganske bra mann delvis ubevisst kan handle både dumt og sjofelt når han vil redde seg i en vanskelig situasjon. Samværet mellom menneskene er for en stor del preget av selvheldelse. Men hvor mange er det som kan svare på spørsmålet: «Hva er selvheldelse og hvilke måter ytrer den seg på?»

Det er meget viktig at barna får vite at selv om samfunnet har sine lover, som må opprettholdes — er det ikke galt eller unaturlig at de får lyst til å gjøre noe som strider imot det som omgivelsene mener er det riktige. Derved blir de fri for all den usikkerhet som det skaper — særlig hos unge mennesker — at de selv merker de er anderledes enn de tillærte idealer.

I det hele må vi fra barnsben av i større grad lære å kjenne oss selv og våre medmennesker. Barnet må således lære å forstå at mange av våre handlinger skyldes behov skapt av drifter og instinkter. Vi foretar oss således meget vi tror vi har lyst til, men som ofte bare er uttrykk for en ubevisst trang til kjærlighet og til forståelse og helst ros fra våre medmennesker. Et kjennskap til de ubevisste reaksjoner gjør at vi lettere kan kontrollere oss selv, på samme måte som det er lettere å unngå ansenthet når vi vet hva det er å være ansent.

Men foruten å gi barnet de nødvendige kunnskaper, bør vi også direkte øve det opp til å *kontrollere seg selv*, d. v. s. til en viss grad lære det å undertrykke ønsker og lyster.

Studiet av nervesystemet synes å vise at dette er mulig, idet selv den simpleste handling krever at noe undertrykkes. Skal vi f. eks. bøye armen, skjer ikke dette bare ved at vi sender nerveimpulser til bøyemuskulene, nei, det er like viktig at der samtidig sendes ubevisst kontrollerende impulser til strekkmuskulene på baksiden av armen, som slapper dem av, idet

strekkmuskulene ellers ville hindre bøyningen av armen.

Studiet av nervesystemets funksjoner har i de siste år frembrakt den epokegjørende nyhet at vår hjerne har evnen til å sende ut to slags impulser, dels de vanlige, som fremkaller aktivitet, men også impulser av en motsatt virkning, som direkte undertrykker aktiviteten i andre deler av nervesystemet.

Når vi slapper av, sender vi således *kontrollerende impulser* til andre deler av nervesystemet som direkte slukker all uønsket muskelspenning.

Også når det gjelder de psykiske funksjoner kan vi anta at de enkelte deler av hjernen kontrollerer andre deler, uten at dette behøver å fremkalle konflikt eller motreaksjon. Fra fysiologisk synspunkt synes det derfor å være riktig å oppøve denne evnen til å utsende kontrollerende impulser, for på den måten «å få tak på seg selv», som mange pasienter uttrykker det, når de har lurt avslapning. Denne erfaring kan overføres til barneoppdragelsen. Hvis der er god kontakt mellom foreldre og barn — uten ansenthet — behøver man ikke å være redd for å *lære barnet opp til å undertrykke visse lyster*. Derved spares barnet senere for mange unødvendige konflikter, idet det f. eks. ikke føler lyst til å rive en kopp ned fra bordet og knuse den — for når lysten mangler kommer der heller ingen konflikt.

Et viktig punkt når det gjelder å unngå ansenthet er at man unngår *tretthet og overanstrengelse*. Mange mennesker blir ulykkelig eller får nervøst sammenbrudd fordi de ikke i tide tar seg tid til å sove ut. Den uheldige innflytelse av tretthet gjelder i enda større grad våre barn, og her må jeg etterlyse en arbeidervernlov, når det gjelder den ungdom som søker utdanning etter middelskolen. Man må være enig med dr. med. T. Gedde-Dahl når han skriver at «konkurransedrettens verste skader er at ytelsene skal presses over det naturlige og sunne for individene — er ført inn i skolene i en ganske annen målestokk enn før.»

Det er ikke tvil om at mange på skolen får lagt grunnen til en angstspenning og et jag som de har senere i livet, og som nedsetter lysten og evnen til å gjøre en positiv innsats i sitt yrke. Dette jaget fører til at de «må» være med på alt mulig. De må f. eks. ha sett det og det kinostykket. Istedenfor burde de av og til ta eeg tid til å være alene med seg selv for

å finne ut hva det er de virkelig har lyst til.

Angstspenning fremkalles også ved at man stiller for store krav til den menneskelige intelligens. Det er således ikke bare uvilje at folk ofte motarbeider det som er nytt — det er like meget fordi de ikke forstår det nye og ikke vil innrømme dette overfor seg selv eller omgivelsene. Naturligvis må alle skaffe seg en rekke teoretiske kunnskaper, men vi må huske at de såkalte humanistiske fag, historie og språk, litteratur o.s.v., først og fremst er midler og ikke i seg selv noe mål. Her mener jeg det kan reises viktige anklager mot mange av våre skoler, idet de for en stor del synes å stanse ved selve midlene uten at disse kunnskaper kan innlemmes som en del av barnets liv og personlighet.

Slik som situasjonen er idag, må vi først og fremst lære å leve og siden får man se hva tid og krefter det blir tilovers for teoretiske fag. Dette sier jeg etter erfaring med pasienter som har en masse skolekunnskaper, men som er spelelig sett temmelig hjelpeløse når de blir syke eller kommer i vanskeligheter. Og da er det ikke innviklede ting vi snakker om, men det blir dagliglivets problemer, slik de arter seg i spalten: «Lett ditt hjerte».

Den store brytning når det gjelder oppdragelsen synes å være mellom den gamle oppdragelse, som vesentlig bygget på de humanistiske fag, og den nyere retning som vil dra nytte av det de senere års naturvitenskap har lurt oss om mennesket. Den tidligere oppdragelse opptrådte som om vi var bare et åndsvesen — en pyramide med en vilje i toppen. Man pekte på den beste i klassen og sa: «Han kan det», underforstått fordi han vil noe, og eleven fikk det inntrykk at det var hans egen skyld hvis han tapte i konkurransen. Fremdeles går oppdragelsen for meget ut på å øke vår selvhøvdelse og konkurranselyst.

Naturvitenskapelig sett er vi ikke helstøpte pyramider, men en blanding av gode og mindre gode egenskaper, som vi kan sammenligne med en haug med stener, noen gode og andre mindre gode. Vi må alltid regne med at vår dømmeevne er ulike utviklet, på noen områder god og på andre mindre god. Dette gjelder også mange fremragende mennesker. Vi vet således at Shakespare kunne produsere flate og ubetydelige ting ved siden av geniale skuespill. Mange store menn, særlig innen kunst og litteratur, har vært alkoholikere.

Et slikt synspunkt gjør at selv om der er mindre gode stener kan vi lære oss til å verdsette de positive gode sider hos vedkommende menneske, og ikke som nu være altfor opptatt med å måle høyden på hverandre akkurat som hanekyllinger i kamp. Denne høydemåling er feilaktig fordi den ene er best på et område, den annen på et annet område.

En uheldig side ved den gamle oppdragelsen — ledet ut fra forestillingen om mennesket som et åndsvesen alene — kan best illustreres ved den skriveundervisning som dessverre fremdeles er den mest alminnelige. Man sier til barna at de må skrive bokstavene slik og slik, men man gir dem ikke den gradvise oppøving av hjernens evne til å styre musklene som for de fleste er nødvendig for å unngå skrivekrampe. Når det gjelder å lære å tenke, er dette også en oppøving av hjernecellenes funksjon og heller ikke her er det nok å si at slik og slik skal det være. Derfor er arbeidsskolen et fremskritt i retning av en mere naturvitenskapelig oppdragelse, da eleven her ikke bare lærer utenat, men selv må streve med oppgaven fra bunnen av. Derved sikrer de seg en mer gradvis oppøving av hjernecellenes funksjoner, som gjør at eleven — når han senere står overfor en lignende oppgave — kan gjøre

det samme om igjen. Her vil kunnskapene mest mulig inngå i den enkeltes liv og personlighet, mens i en skole ledet etter gammeldagse «humanistiske» prinsipper blir kunnskapene lett noe utenpåklistret, som kan oppelske dagdrømmeriet.

Angstspenningens sjelelige og legemlige symptomer er begge avhengig av hjernecellenes funksjoner. Men oppdragelse har man tidligere vesentlig regnet med å påvirke de sjelelige funksjoner, mens en fysiologisk tankegang sier at vi også må påvirke våre legemlige funksjoner — nemlig ved en riktig kroppsoving eller fysikalsk oppdragelse, som vi kan kalle det. Dette skal jeg få lov å komme inn på i et senere foredrag.

Inntil da, — slapp av. —

Skyldfri

Av professor dr. O. Hallesby.

I himmelen følger de nøye med i det som skjer i et menneskehjerte på jorden. Når den vakte sjel endelig bestemmer seg, omvender seg, da blir det glede i himmelen, sier Jesus. Luk. 15, 7, 9. Engstelig vender synderen

MALERVARER, FORVARER, KOLONIAL, SKOTØY
MANUFAKTUR. — SHELL BENSIN OG OLJER

Vennesla Landhandel.

Telefon 6740.

Stadig ny forsyning av

LYSEKRONER, LAMPETTER og SKJERMER.

Eivind Eivindson. Elektrisk Forretning.

Telefon 6802

VENNESLA

Aktuelle nyheter:

Kravchenko: «Jeg beviser» kr. 16.50

Kostler: «Guden som sviktet» « 14.50

Deutscher: «Stalin» « 31.00

VENNESLA
BOKHANDEL

sitt øye opp mot Frelseren. Han kan ikke forstå at Frelseren kan ta imot en slik som ham. Men han orket likevel ikke la være å prøve. Nå får det briste eller bære.

I det øyeblikk foregår der i himmelen en høytidelig domshandling, forteller Skriften. De himmelske bøker åpnes. Der står alle hans synder — store og små — oppteget. Der er hele hans liv bokført. Og likeså forsiktig settes det nå med Jesu blod en rød strek over hele synderegistret. Og under det hele skriver Faderen selv: skyldfri ifølge oppgjør med min sønn på Golgata.

Det er denne domshandlingen som i Skriften kalles rettferdiggjørelsen. Dette ord klinger i våre ører noe fremmed. Det hele blir anskueligere for oss, når vi bruker det ord som på norsk svarer til det greske, nemlig frikjenne. Det er altså en frifinnelsesdom som utføres. Den til døden skyldige og dømte forbryter står der frikjent i samme øyeblikk, som han hjelpeløs la hele sin tapte sak i Jesu hånd.

Hva er det som bringer dette omslag?

Det er to ting, sier Skriften:

a) Kristus har for 1900 år siden gjort opp den syndiges slekts regnskap med Gud. Det kostet ham livet; for syndens straff er døden. Fra det øyeblikk av er Gud forlikt med slekten, således at han nå er villig til å møte alle syndere i stedfortreden Jesus Kristus og gi dem del i det som stedfortrederen vant for slekten ved sitt liv og ved sin død. I den grad er forsoningen en kjensgjerning fra Guds side, at han sender bud etter hver eneste synder og sier: «La deg forlike med Gud».

b) Fra synderens side er troen betingelse for frifinnelse. Rettferdiggjort ved troen, Rom. 5, 1; 3, 26; 4, 5. Det vil si at det oppgjør som Jesus ordnet for oss ved sin død, det kan ikke jeg få godt av før jeg kommer til Gud og vedkjenner meg den bunnløse skyld og gjeld jeg faktisk står i. Og så i min totale fallitt vender meg til min frelser med bønn om å få den gjeldfrihet han vant for meg.

«Agder Tid»s trykkeri. Kr.sand S.

Skolesko for barn.

Beksømsko, barn, dame, herre.

Godt utvalg i GUMMI-STØVLER for barn og voksne.

MOSEIDMONEN SAMVIRKELAG

Telefon 6780.

VENNESLANDS RESTAURANT

Telefon 6759.

OLAV SKISLAND

KJØTT OG PØLSEVARER

Telefon 6718.

Stentøy - Skotøy - Kolonial

Malerverar og Tapeter.

Telefon 6725.

Vennesla Samvirke

BILSENTRALEN — TURBUSS

anbefales.

Åpent hele døgnet.

Telefon 6777.

Det lønner seg å kjøpe i spesialforretning.

Telefon 6719.

Svithun barnevogner

Svithun sportsvogner

Svithun dukkevogner

Svithun sykler

FORSKJELLIGE MODELLER OG FARGER

ARTHUR SYVERTSEN
SYKKELVERKSTED

Avertér i Hunsfosposten!